

gestijfd, dat het specialisme van deze maag-darm-artsen toch een heel vreemd specialisme is.

Behalve toch, dat zij niet enkel maag en darm tot hun terrein hebben gekozen, maar ook de z.g.n. stofwisselingsziekten, waartoe dus eigenlijk *eenigszins ruim opgevat*, alle ziekten behooren, zijn zij daarenboven niet consequent in hun behandeling.

Een specialist in neus-, keel- en oorziekten is dat wel. Hij toch opereert zijn gevallen *zelf*.

De oogarts doet dit ook, de gynaecoloog, de orthopaedist eveneens. Zij behandelen de speciale organen tot in laatste instantie; zij zijn dus consequent.

Doch twee soorten specialisten zijn er, die dit *niet* doen, en dus geen specialisten in den eigenlijken zin zijn.

Dat zijn de kinderartsen, die ook niet opereeren, en die bovendien een geheel mensch in behandeling nemen. En dat zijn de maag-darm-stofwisselings artsen.

En het is wel merkwaardig, dat juist met deze laatste twee categorieën de huisarts meestal geen vloten omgang in de praktijk heeft.

De klacht van ontelbare huisartsen is, dat een patiënt zóó vaak wordt ingepalmd zonder bericht, of te lang of voorgoed wordt vastgehouden.

„Du haut de leur grandeur” wordt in de genoemde vergadering geconstateerd, dat „een normale appendix, op vermoeden de oorzaak van maagklachten te zijn, zóó nu „en dan op aanwijzing van den huisarts nog wel eens geopereerd wordt.” (Bldz. 365)

Alsof de chirurg zich zóó maar wat laat suggereeren, zonder zelf een onderzoek in te stellen naar de gevoeligheid, van den appendix!

De vergaderde heeren „stooten bij deze misstanden op een eigenaardige mentaliteit „van den arts in het algemeen” (met uitzondering waarschijnlijk van de 10 vergaderde „heeren) „die meer misschien nog dan elk ander burger zonder critiek aanvaardt, wat „de reclame hem voorzet. Dit pleit nu juist niet voor een door opleiding en studie „verkregen vast geestelijk bezit.” (Bldz. 367).

„Alleen verbetering is mogelijk” zegt een ander, als wij die misslagen, begaan door „het uitschakelen der gastrologische ervaring, publiek maken.”

Gelukkig, dat er toch nog iets was, waaruit niet de algeheele onfeilbaarheid der vergaderde maag-darm-artsen bleek.

Volgens den één toch sloot achylie het ulcus *met zekerheid* uit, volgens een ander was dit niet zóó heelemaal zeker.

Een dankbaar onderwerp voor een volgende vergadering. Daar zouden de heeren dan tevens heel wetenschappelijk kunnen uitmaken, of het geen tijd wordt, dat zij zelven de chirurgie eens gaan leeren. Zooals thans schijnt het toch maar half te gaan!

Mij dunkt, het is welletjes.

En het lust mij niet, met verdere aanhalingen door te gaan. Een ieder leze het genoemde verslag om in de stemming te komen.

Wat hebben de hoogleeraren PEL en NOLEN, met hun ervaren blik, gelijk gehad, toen zij een waarschuwend woord richtten tegen het al te veel specialiseeren, het al te blind staren op één ziek orgaan.

En toen zij voorspelden, dat het nòch in het belang der menschheid, nòch in dat van den geneeskundigen stand zou blijken te zijn, wanneer het zóó doorging.

En helaas! het gaat zóó door.

Nijmegen, 1 Aug. 1920.

G. VAN ALPHEN.

PHYSIOLOGISCHE BEPALING VAN DE WAARDE VAN GENEESMIDDELEN.

Prof. VAN LEERSUM sprak in zijn boekbeoordeeling twijfel uit of de physiologische bepaling zich lang zou handhaven. Als voorbeeld noemde hij de bijnier en schreef: Het is reeds ten aanzien van de bijnier gelukt (nl. een kwantitatieve scheikundige analyse) en wel binnen verrassend korten tijd. Ik heb het feit of die analyse gelukt was in twijfel getrokken en heb beweerd dat, al ware adrenaline het werkzame bestanddeel van de bijnier, dat wij dan nog niet heel ver zijn met de kennis van de

bij niet in zijn geheel als pharmacotherapeutisch agens. Alles wat ik dus wilde zeggen was dit: prof. VAN LEERSUM geeft één voorbeeld om ons te demonstrecen, dat wij het recht hebben de scheikundige onderzoekingen der klieren met interne secretie (en andere geneesmiddelen) optimistisch te beschouwen. Welnu, het voorbeeld is niet zoo gelukkig gekozen, want die analyse is nog allerminst gelukt.

Ik heb werkelijk een niet minder diepe eerbied voor de scheikunde dan prof. VAN LEERSUM, maar toch deel ik zijn opvatting niet onvoorwaardelijk. Ik wilde in mijn eerste stukje niet op de prognose der physiologische waardebepaling doorgaan en wel daarom omdat een prognose een gevaarlijk ding is. waarbij noch prof. VAN LEERSUM noch ik het verder kunnen brengen dan een overtuiging, die wij geen van beiden door vaststaande feiten kunnen steunen. Toch wilde ik twee argumenten vóór mijn meening noemen. Ten eerste is zelfs de werking van één mengsel waarvan wij zelf de samenstelling bepalen niet gelijk aan de som van de werkingen der bestanddeelen. Er bestaan zelfs geen eenvoudige verhoudingen tusschen de samenstelling van mengsels en hun werking. Reeds bij twee stoffen speelt de potentieering der geneesmiddelen een rol. Hoe dan wanneer wij een groot aantal bestanddeelen krijgen, die bij uit de natuur afkomstige stoffen nooit in constante verhouding aanwezig zijn.

Mijn tweede opmerking raakt een vraagstuk waarover vele pennen in beweging zijn geweest. Minimale sporen van verontreinigingen kunnen soms een groote rol spelen. Zij kunnen zoo gering zijn dat onze chemische werkwijzen ons geheel in den steek laten, terwijl het physiologisch experiment ze duidelijk aantoonst. Om bij prof. VAN LEERSUM's voorbeeld te blijven: de hoeveelheid adrenaline die physiologisch aantoonbaar is, is veel geringer dan de hoeveelheid die scheikundig aan te toonen is. De hoeveelheid eiwit noodig om een cavia te sensibiliseeren is scheikundig niet te vinden. Wij kunnen hopen dat de scheikunde nog eens zulke gevoelige methoden zal uitdenken dat dit bezwaar vervalt, maar wij kunnen ook twijfelen. Ik doe het laatste.

Ten slotte moge prof. VAN LEERSUM mij toestaan hem mijn dank te betuigen voor de welwillende en zakelijke wijze waarop hij mijn eerste schrijven wel heeft willen beantwoorden.

den Haag, 31 Juli 1920.

J. KOOPMAN.

BRIEFWISSELING.

ARTS EN MAATSCHAPPIJ.

De redactie stelt zich voor, onder het hoofd „Arts en Maatschappij” beschouwingen en mededeelingen te plaatsen betreffende onderwerpen van maatschappelijk belang, bezien uit het oogpunt van den geneesheer. Zij heeft aan dit opschrift de voorkeur gegeven boven „Sociale Geneeskunde”, omdat hiertoe naar haar meening ook behooren de toepassing der geneeskunde en haar hulpwetenschappen voor maatschappelijke doeleinden en onderzoekingen op dit gebied; onderwerpen, die onder de gewone wetenschappelijke rubrieken thuis behooren.

Redactie.

BERICHTEN.

Wetten, Besluiten, Officiële verslagen, enz.

Bij Koninklijk besluit van 10 Juli 1920, *Stbl.* n°. 580, is bepaald, dat de wet van 4 December 1872, houdende voorzieningen tegen besmettelijke ziekten, laatstelijk gewijzigd bij de wet van 27 April 1912, met uitzondering van art. 20, *gedurende één jaar in het geheel. Rijk van toepassing is op nekkramp.*

Het besluit is den 30sten Juli in werking getreden.